

مقدمه

علم فقه، علم استخراج احکام الهی و تکالیف بندگان است. فقه شیعه، به سبب پویایی مبتنی بر اصالت خود توانسته است حجّت شرعی را از منابع استنباط برای سؤالات عموم مکلفان حتی در موارد نوپدید (مسائل مستحدثه) ارائه نماید. مجتهدان بزرگ با ارائه و عرضه‌ی مباحث عمیق فقهی در قالب دروس به رشد و گسترش این علم کمک کرده‌اند. مسأله‌ی «غناء» با وجود ادله‌ی شرعی معتبر بر حرمت آن، از حیث معنا، قلمرو موضوع و مناسبت حرمت، از مسائل مشکل در فقه به شمار می‌آید. امروزه و با وجود رسانه‌های متعدّد صوتی و تصویری، تشخیص مصداق غناء از امور پراستلاء به شمار می‌رود.

مؤسسه‌ی پژوهشی فرهنگی - انقلاب اسلامی (دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای «مدظله‌العالی») در اولین گام از انتشار سلسله دروس فقهی رهبر معظم انقلاب (مدظله)، به هدف شناخت نگاه و روش فقهی معظم‌له، درس‌نامه غناء موسیقی را که در قالب ۷۶ جلسه‌ی درسی در سالهای ۸۸ - ۱۳۸۷ مطرح شده است منتشر می‌کند. پیشتر مقاله‌ی عربی معظم‌له در همین موضوع توسط این مؤسسه در مجله‌ی فقه اهل بیت (علیهم‌السلام) منتشر شده است. امید است مجموع این مباحث به غنای تحقیقات فقهی در این موضوع کمک کند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

فهرست مطالب

۱	مباحث مقدماتی
۱	اهمیت مسئله ی غناء
۱	اهمیت بیشتر بحث غناء در عصر حاضر
۲	لزوم شناخت حدود شرعی مسئله
۲	مقصد اصلی در باب مکاسب
۳	لزوم بررسی حکم و موضوع غناء
۳	مسلم بودن حرمت اجمالی غناء
۴	وجه بررسی اجماع
۴	اختلافی بودن حدود حرمت غناء
۴	تقدم بررسی ادله بر بحث از موضوع
۵	روایات؛ مدرک اصلی بحث
۵	تضعیف منبع بودن عقل در بحث غناء
۸	دسته بندی و بررسی روایات
۸	دسته ی اول: روایات وارده در ذیل آیات
۸	بخش اول از دسته ی اول: روایات ذیل آیه ی «واجتنبا قول الزور»
۸	روایت اول: معتبره ی ابی بصیر
۹	روایت دوم: معتبره ی زید شحام
۹	روایت سوم: صحیحه ی هشام
۱۱	روایت چهارم: روایت عبدالاعلی
۱۲	روایت پنجم: صحیحه ی حماد
۱۲	روایت ششم: روایت ابو موسی
۱۲	روایت هفتم: معتبره ی زید نرسی
۱۵	روایت هشتم: روایت عبدالله بن ابی بکر

- استفاضه‌ی روایات ۱۶
- دو برداشت اشتباه از روایات ۱۶
- علت صدور اکثر روایات از امام صادق (علیه السلام) ۱۷
- گرایشهای سه‌گانه در قبال روایات بخش اول ۴۳
- گرایش اول ۴۳
- گرایش دوّم ۴۴
- گرایش سوّم ۴۴
- نقد گرایش اول ۴۵
- تأیید بدوی گرایش دوّم ۴۹
- دو اشکال بر گرایش دوّم ۵۰
- تأیید گرایش سوّم ۵۱
- گرایش سوّم؛ نظر مختار ۵۳
- بخش دوّم از روایات دسته‌ی اول: روایات ذیل آیه‌ی «لایشهدون الزّور» ۵۵
- روایت اول: صحیح‌ه‌ی ابی الصباح ۵۵
- روایت دوّم: صحیح‌ه‌ی دوّم ابی الصباح ۵۶
- روایت سوّم: روایت دعائم ۵۶
- روایت چهارم: روایت مجمع‌البیان ۵۷
- مناقشه بر استدلال به روایات بخش دوّم برای اثبات حرمت ۵۷
- بخش سوّم از دسته‌ی اول: روایات ذیل آیه‌ی «لهوالحدیث» ۵۸
- روایت اول: معتبره‌ی محمّد بن مسلم ۵۸
- روایت دوّم: معتبره‌ی مهران بن محمّد ۵۸
- روایت سوّم: معتبره‌ی وشاء ۵۹
- روایت چهارم: روایت حسن بن هارون ۵۹
- بخش چهارم از روایات دسته‌ی اول: روایات ذیل آیه‌ی «وإذا مَرُوا بِاللَّغْوِ...» ۷۹
- روایت اول: معتبره‌ی ابی ایوب ۸۰
- روایت دوّم: روایت دعائم ۸۲
- روایت سوّم: روایت ابن ابی عبّاد ۸۳
- بخش پنجم از روایات دسته‌ی اول: روایات استشهداد به آیات ۸۵
- روایت اول: موثقه‌ی عبدالاعلی ۸۵
- روایت دوّم: معتبره‌ی یونس ۹۵
- دسته‌ی دوّم: روایات غیر وارده در ذیل آیات ۹۹
- روایت اول: صحیح‌ه‌ی شخّام ۹۹
- روایت دوّم: روایت ضعیف شخّام ۱۰۱

- روایت سوّم: روایت ابی الزّبیع شامی..... ۱۰۵
- روایت چهارم: روایت ابی بصیر و محمّد بن مسلم..... ۱۰۷
- روایت پنجم: روایت تفسیر امام عسکری (علیه السلام)..... ۱۰۹
- دسته ی سوّم روایات: روایات استماع غناء..... ۱۱۰
- روایت اوّل: معتبره ی عنبسه..... ۱۱۰
- روایت دوّم: مرسله ی مدینی..... ۱۱۳
- روایت سوّم: معتبره ی علیّ بن جعفر..... ۱۱۵
- روایت چهارم: روایت سعید بن علاقه..... ۱۱۶
- روایت پنجم: نبوی «جامع الاخبار»..... ۱۱۶
- روایت ششم: روایت «خصال»..... ۱۱۶
- روایت هفتم: روایت «کتاب من لا یحضره فقیه»..... ۱۱۷
- روایت هشتم: روایت دیگر «خصال»..... ۱۱۷
- روایت نهم: صحیحه ی مسعده..... ۱۱۸
- روایت دهم: روایت جهم..... ۱۲۳
- روایت یازدهم: روایت یاسر خادم..... ۱۲۵
- روایت دوازدهم: صحیحه ی عاصم..... ۱۲۶
- روایت سیزدهم: مرسله ی ابی وّالاد..... ۱۲۹
- روایت چهاردهم: روایت حسن بن علیّ بن یقظین..... ۱۳۲
- روایت پانزدهم: مرسله ی ابراهیم بن ابی البلاد..... ۱۳۴
- روایت شانزدهم: روایت طاطری..... ۱۳۷
- دسته ی چهارم: روایات کسب معنیّه..... ۱۳۹
- روایت اوّل: روایت اوّل نصر بن قابوس..... ۱۳۹
- روایت دوّم: روایت دوّم نصر..... ۱۴۰
- روایت سوّم: روایت اوّل ابراهیم بن ابی البلاد..... ۱۴۲
- روایت چهارم: صحیحه ی ابراهیم بن ابی البلاد..... ۱۴۲
- روایت پنجم: توقیع اسحاق بن یعقوب..... ۱۴۷
- روایت ششم: معتبره ی حسن بن علی وّشاء..... ۱۴۸
- روایت هفتم: روایت طاطری..... ۱۵۰
- روایت هشتم: صحیحه ی معمر بن خلّاد..... ۱۵۰
- روایت نهم تا چهاردهم: شش حدیث نبویّ (صلی الله علیه وآله)..... ۱۵۲
- دسته ی پنجم: روایات مربوط به غناء در قرآن..... ۱۵۵
- روایت اوّل: روایت عبدالله بن سنان..... ۱۵۵
- روایت دوّم: روایت ابن عبّاس..... ۱۶۳

- ۱۶۷..... روایت سوّم: روایت صدوق با سه سند
- ۱۶۹..... روایت چهارم: روایت سلمان
- ۱۷۰..... جمع‌بندی روایات
- ۱۷۰..... ترتیب بحث‌های آینده
- ۱۷۳..... وجود روایات مطلق
- ۱۷۳..... بررسی اطلاق روایات ذیل آیات
- ۱۸۸..... محضّل مجموع روایات؛ حرمت غناء لهوی
- ۱۹۰..... معنای غناء
- ۱۹۰..... معانی غناء در کلام نراقی
- ۱۹۱..... جمع‌بندی فاضل نراقی(قدّس سرّه) درباره‌ی معانی گفته‌شده برای غناء
- ۱۹۳..... تعدّد معانی گفته‌شده برای غناء
- ۱۹۳..... راهکار گرفتن قدر متیقّن از معانی غناء
- ۱۹۳..... نقد راهکار مذکور
- ۱۹۴..... راهکار رجوع به عرف برای شناخت مفهوم
- ۱۹۴..... نقد راهکار رجوع به عرف
- ۱۹۵..... راهکار صحیح؛ مراجعه به استعمالات اهل لغت، عرف، ادب و فقه
- ۱۹۵..... استعمال غناء در دو معنا
- ۱۹۵..... ۱- معنای عامّ غناء
- ۱۹۶..... فرق اطراب با تطریب
- ۱۹۶..... معادل فارسی معنای اوّل غناء
- ۱۹۷..... کلام مرحوم نجفی
- ۱۹۸..... ۲- معنای خاصّ غناء و معادل فارسی آن
- ۱۹۹..... مقایسه‌ی بین معنای اوّل و دوّم غناء و بیان فرق آن دو
- ۲۰۰..... کلام شیخ اعظم
- ۲۰۰..... تأیید بخشی از کلام شیخ(رحمه‌الله) و اشکال بر بخشی دیگر از آن
- ۲۰۱..... استشهاد به روایات تحسین صوت در قرآن برای نفی حرمت غناء به معنای عام
- ۲۰۳..... بررسی روایات تحسین صوت
- ۲۰۳..... روایت اوّل: روایت ابی بصیر
- ۲۰۴..... روایت دوّم: صحیح‌هی معاویه بن عمّار
- ۲۰۵..... روایت سوّم: روایت نوفلی
- ۲۰۶..... دو روایت مؤید
- ۲۰۷..... تفکیک بین معنای اوّل و دوّم بر اساس روایات تحسین صوت

- کلام مرحوم اصفهانی (رحمه الله) در تفکیک بین دو معنا ۲۰۷
- نادرست بودن مراجعه به اقوال لغویین برای فهم معنای غناء ۲۰۹
- ترتیب مباحث برای رسیدن به معنای دوّم غناء ۲۱۰
- لزوم مراجعه به عرف برای فهمیدن مصداق غناء به معنای دوّم ۲۱۰
- عدم دخالت حسن صوت در معنای دوّم غناء ۲۱۱
- عدم دخالت انطباق با دستگاه‌های موسیقی در معنای دوّم غناء ۲۱۱
- بررسی دخالت طرب و اطراب در معنای دوّم غناء ۲۱۳
- معنای طرب ۲۱۳
- عدم دخالت قید طرب در معنای دوّم غناء ۲۱۴
- برداشت اشتباه شیخ از کلام صاحب قاموس در معنای غناء ۲۱۴
- فرق بین اطراب و تطریب ۲۱۵
- عدم ملازمه بین غناء و طرب ۲۱۵
- چند مثال برای استبعاد ملازمه ۲۱۶
- کلام صاحب مفتاح‌الکرامه در تأیید نظر مختار ۲۱۷
- معنای اطراب در کلام محقق و دیگران ۲۱۷
- اشکال شیخ بر صاحب مفتاح‌الکرامه ۲۱۸
- پاسخ به اشکال شیخ ۲۱۸
- کلام شیخ در مورد اطراب ۲۱۹
- بررسی کلام شیخ ۲۲۰
- چکیده‌ی بحث؛ عدم دخالت اطراب در معنای دوّم غناء ۲۲۰
- نکاتی برای رسیدن به شناخت صحیح مفهوم غناء ۲۲۱
- ۱- تداول مفهوم غناء در همه‌ی عرفها ۲۲۱
- ۲- عدم تفاوت مفهومی غناء بین اهل فسق و غیر آنان ۲۲۲
- ۳- عدم دخالت حُسن صوت و انطباق بر دستگاه‌های موسیقی در مفهوم غناء ۲۲۲
- ۴- عدم دخالت ملازمت با آلات موسیقی در مفهوم غناء ۲۲۳
- ۵- دخالت نداشتن طرب در مفهوم غناء ۲۲۳
- ۶- عدم دخالت حَقّائیت و باطل بودن کلام در مفهوم غناء ۲۲۴
- ۷- دخالت نداشتن مقارنت با کلام در صدق مفهوم غناء ۲۲۴
- ۸- عدم صدق غناء بر تلاوت‌های متعارف قرآن و اذان ۲۲۵
- انصراف روایات تحریم غناء از معنای عامّ غناء ۲۲۵
- ادّعی مرحوم فیض کاشانی مبنی بر انصراف روایات به غناء زمان ائمّه (علیهم‌السّلام) ۲۲۷
- دو تفسیر برای کلام فیض (قدّس سرّه) ۲۲۷

- ۲۲۸ تفسیر اوّل؛ ذاتی نبودن حرمت غناء ۲۲۸
- ۲۲۸ تفسیر دوّم؛ حرمت غناء مناسب با مجالس گناه ۲۲۸
- ۲۲۸ نقد کلام فیض (قدّس سرّه) ۲۲۸
- ۲۳۱ توضیحی مختصر راجع به کلام فیض (قدّس سرّه) ۲۳۱
- ۲۳۳ بررسی ملاکات حرمت غناء ۲۳۳
- ۲۳۳ ۱- تقیید حرمت غناء به لهو ۲۳۳
- ۲۵۱ ۲- تقیید حرمت غناء به بطلان ۲۵۱
- ۲۵۵ چکیده‌ی بحث ۲۵۵
- ۲۵۷ بررسی برخی از اقوال خلاف مشهور ۲۵۷
- ۲۵۷ ۱- نظر منتسب به مرحوم فیض کاشانی ۲۵۷
- ۲۶۲ استفاده‌ی دو مطلب از کلام فیض (قدّس سرّه) ۲۶۲
- ۲۶۲ مطلب اوّل: تقسیم غناء به حلال و حرام ۲۶۲
- ۲۶۲ مطلب دوّم: انصراف روایات غناء به غناء رایج در زمان ائمّه (علیهم السلام) ۲۶۲
- ۲۶۶ ۲- نظر اخیر امام (قدّس سرّه) در مورد غناء و موسیقی ۲۶۶
- ۲۷۱ استثنائات ادّعا شده‌ی از حرمت غناء ۲۷۱
- ۲۷۱ استثنای اوّل: غناء در قرآن ۲۷۱
- ۲۷۲ بررسی روایات تحسین و تحزین در قرائت قرآن ۲۷۲
- ۲۷۳ روایت اوّل: مرسله‌ی ابن ابی عمیر ۲۷۳
- ۲۷۳ روایت دوّم: روایت عبدالله بن سنان ۲۷۳
- ۲۷۳ روایت سوّم: روایت حفص ۲۷۳
- ۲۷۴ روایت چهارم: روایت دوّم ابن سنان ۲۷۴
- ۲۷۴ روایت پنجم: روایت نوفلی ۲۷۴
- ۲۷۴ روایت ششم: روایت سوّم ابن سنان ۲۷۴
- ۲۷۵ روایت هفتم: روایت علی بن عقبه ۲۷۵
- ۲۷۵ روایت هشتم: روایت ابی بصیر ۲۷۵
- ۲۷۵ روایت نهم: روایت معاویه بن عمّار ۲۷۵
- ۲۷۸ مضمون روایات ۲۷۸
- ۲۷۸ تقریب استدلال اوّل سبزواری به روایات ۲۷۸
- ۲۸۱ استدلال دوّم محقق سبزواری بر استثنای غناء در قرآن ۲۸۱
- ۲۸۲ پاسخ شیخ ۲۸۲
- ۲۸۸ کلام امام (قدّس سرّه) ۲۸۸
- ۲۸۸ اشکال اوّل امام (قدّس سرّه) بر شیخ (قدّس سرّه) ۲۸۸

۲۸۹	پاسخ به اشکال امام (قدس سره)
۲۹۱	اشکال دوّم امام (قدس سره) بر شیخ (قدس سره)
۲۹۲	پاسخ به اشکال دوّم امام (قدس سره)
۲۹۲	اشکال سوّم امام (قدس سره) بر شیخ (قدس سره)
۲۹۳	اشکال چهارم امام (قدس سره) بر کلام شیخ (قدس سره)
۲۹۳	پاسخ به اشکال سوّم و چهارم امام (قدس سره)
۲۹۴	اشکال مرحوم خوبی بر شیخ و محقق سبزواری (رحمهم الله)
۲۹۵	پاسخ اوّل به اشکال مرحوم خوبی (قدس سره) بر محقق سبزواری (قدس سره)
۲۹۷	پاسخ دوّم به اشکال مرحوم خوبی (قدس سره) بر محقق سبزواری (قدس سره)
۲۹۷	پاسخ سوّم به اشکال مرحوم خوبی (قدس سره) بر محقق سبزواری (قدس سره)
۲۹۹	چکیده‌ی بحث؛ نادرست بودن استثنای تلاوت قرآن از حرمت غناء
۲۹۹	استثنای دوّم: غناء در مرثیه
۳۰۰	دلیل اوّل محقق اردبیلی (قدس سره) بر استثنا
۳۰۲	دلیل دوّم محقق اردبیلی (قدس سره) بر استثنا
۳۰۵	دلیل سوّم محقق اردبیلی (قدس سره) بر استثنا
۳۰۷	دلیل چهارم محقق اردبیلی (قدس سره) بر استثنا
۳۰۸	روایات گریه و زاری بر میت
۳۰۸	روایت اوّل: صحیح‌ه‌ی یونس بن یعقوب
۳۰۹	روایت دوّم: صحیح‌ه‌ی ابو حمزه‌ی ثمالی
۳۱۰	روایت سوّم: موثقه‌ی حنان بن سدید
۳۱۱	روایت چهارم: روایت عذافر
۳۱۲	جمع بندی بحث
۳۱۳	استثنای سوّم: غناء در عروسی
۳۱۳	استدلال به روایات
۳۱۳	روایت اول: روایت اوّل ابی بصیر
۳۱۴	روایت دوّم: روایت دوّم ابی بصیر
۳۱۵	روایت سوّم: صحیح‌ه‌ی ابی بصیر
۳۲۱	حرمت استماع غناء
۳۲۱	دلیل اوّل: اطلاعات
۳۲۲	دلیل دوّم: روایات خاصه
۳۲۲	کفایت اضلال شأنی در حرمت
۳۲۴	مقتضای اصل در هنگام شبهه

۳۲۴	شبهه‌ی حکمیّه
۳۲۵	شبهه‌ی موضوعیّه
۳۲۶	شبهه‌ی مفهومیّه
۳۲۷	مقتضای اصل در کلام محقق سبزواری (قدّس سرّه)
۳۲۷	دو تقریبِ أصالة الاشتغال در کلام محقق سبزواری (قدّس سرّه)
۳۲۸	تقریب اول
۳۲۸	تقریب دوّم
۳۲۹	جواب نقضی به استدلال اول محقق سبزواری (قدّس سرّه)؛ شمول استدلال به تمام انواع شبهات ...
۳۳۰	جواب حلّی از طریق انحلال
۳۳۳	بررسی استدلال دوّم محقق سبزواری (قدّس سرّه)
۳۳۳	اشکال استدلال دوّم محقق سبزواری (قدّس سرّه)
۳۳۵	چکیده‌ی پاسخ به محقق سبزواری (قدّس سرّه)
۳۳۶	استفاده از ادله‌ی نقلی برائت برای ردّ استدلال محقق سبزواری (ره)
۳۳۶	شبهات موضوعیّه؛ قدر متیقّن از شمول روایات برائت
۳۳۷	حاصل کلام در مقتضای شک در مورد غناء
۳۳۷	حکم تعلیم وتعلّم غناء
۳۳۹	کلام محقق خوبی (قدّس سرّه)
۳۳۹	نقد کلام محقق خوبی (قدّس سرّه)
۳۴۰	عدم انفکاک تعلیم وتعلّم از ارتکاب غناء
۳۴۱	عدم حرمت نفس تعلیم وتعلّم
۳۴۲	موسیقی
۳۴۲	مسلم بودن حرمت موسیقی فی الجمله
۳۴۳	عدم تعرّض قرآن نسبت به حکم آلات
۳۴۴	تضعیف استدلال به عقل بر حرمت موسیقی
۳۴۴	مدرکی نبودن اجماع در مسئله
۳۴۵	بررسی روایات
۳۴۵	نکته‌ای درباره‌ی مجموع روایات
۳۴۶	علّت عدم ذکر بعضی از روایات
۳۴۶	روایت اول: روایت اسحاق بن جریر
۳۵۲	روایت دوّم: روایت ابی داود
۳۵۲	روایت سوّم: روایت صیداوی
۳۵۵	روایت چهارم: روایت موسی بن حبيب

۳۵۹	روایت پنجم: روایت سماعه
۳۶۰	روایت ششم: موثقه‌ی سکونی
۳۶۲	روایت هفتم: روایت عمران
۳۶۴	روایت هشتم: روایت نبوی
۳۶۵	روایت نهم: روایت احمد بن عامر
۳۶۷	روایت دهم: روایت سیاری
۳۶۸	روایت یازدهم: روایت نوف بکالی
۳۷۲	روایت دوازدهم: روایت تحف العقول
۳۷۵	روایت سیزدهم: معتبره‌ی محمد بن مسلم
۳۷۷	روایت چهاردهم: معتبره‌ی فضل بن شاذان
۳۷۸	روایت پانزدهم: روایت اعمش
۳۸۲	روایت شانزدهم: روایت مسمع
۳۸۴	روایت هفدهم: روایت مناهی
۳۸۸	روایت هجدهم: معتبره‌ی حمران
۳۹۱	روایت نوزدهم: روایت اول جعفریات
۳۹۳	روایت بیستم: روایت دوم جعفریات
۳۹۴	روایت بیست و یکم: موثقه‌ی اباصلت
۳۹۷	روایت بیست و دوم: روایت اصبح
۴۰۳	قرائن عدم اطلاق
۴۰۳	قرینه‌ی اول: رواج استفاده‌ی لہوی از آلات در زمان صدور روایات
۴۰۷	قرینه‌ی دوم: تعبیر از آلات موسیقی به ملاحی
۴۱۰	قرینه‌ی سوم: دلالت صحیح‌ی ابن اُذینہ بر وجود منافع محلّہ در ابزار موسیقی
۴۱۵	قرینه‌ی چهارم: روایت تحف العقول
۴۲۷	قرینه‌ی پنجم: فہم فقہا
۴۲۸	کلام شیخ اعظم (قدّس سرّہ)
۴۲۹	کلمات امام (قدّس سرّہ)
۴۲۹	اولین کلام
۴۲۹	تحلیل فرمایش امام (قدّس سرّہ)
۴۳۰	کلام دوم امام (قدّس سرّہ)
۴۳۰	کلام سوم امام (قدّس سرّہ)
۴۳۰	کلام چهارم امام (قدّس سرّہ)
۴۳۰	کلام پنجم امام (قدّس سرّہ)

- کلام ششم امام (قَدَس سَزَه) ۴۳۱
- کلام هفتم امام (قَدَس سَزَه) ۴۳۱
- کلام هشتم امام (قَدَس سَزَه) ۴۳۱
- کلمات محقق خوبی (قَدَس سَزَه) ۴۳۲
- کلام اوّل محقق خوبی (قَدَس سَزَه) ۴۳۳
- دو معنا برای اشتراک و اختصاص ۴۳۳
- کلام دوّم محقق خوبی (قَدَس سَزَه) ۴۳۵
- کلام سوّم محقق خوئی (قَدَس سَزَه) ۴۳۵
- کلام چهارم محقق خوئی (قَدَس سَزَه) ۴۳۶
- کلام پنجم محقق خوئی (قَدَس سَزَه) ۴۳۶
- کلام ششم محقق خوئی (قَدَس سَزَه) ۴۳۷
- کلام هفتم محقق خوئی (قَدَس سَزَه) ۴۳۷
- کلام هشتم محقق خوئی (قَدَس سَزَه) ۴۳۸
- کلام مرحوم اراکی (قَدَس سَزَه) ۴۳۹
- لزوم اکتفا به قدر متیقّن ۴۳۹
- چکیده‌ی بحث روایی ۴۴۰
- حرمت فی الجمله ۴۴۰
- قدر متیقّن بودن حرمت صوت لهوی و مُضَل ۴۴۰
- تعیین مصادیق لهو و اِضلال ۴۴۳
- ۱- تحریک شهوت ۴۴۳
- ۲- سوق دادن به فعل حرام و بازداشتن از واجبات ۴۴۴
- ۳- ایجاد بی‌مبالاتی ۴۴۴
- قاعده‌ی کلیّ برای موسیقی حرام ۴۴۴
- دلیل حرمت نشان دادن آلات موسیقی از تلویزیون ۴۴۵
- بررسی اجماع بر حرمت استعمال و استماع آلات موسیقی ۴۴۵
- واضح‌تر بودن حرمت آلات از حرمت غناء از نظر فقها و متشرّعه ۴۴۵
- پاسخ به سؤالات ۴۴۹
- سؤال اوّل: موضوع حرمت ۴۴۹
- سؤال دوّم: محدوده‌ی موضوع ۴۵۱
- سؤال سوّم: اختصاص حرمت به مجلس شهوت ۴۵۲
- سؤال چهارم: امکان التزام به حلیّت غناء ۴۵۳
- سؤال پنجم: تعیین ملاک حرمت غناء ۴۵۳

- سؤال ششم: اشتراك قالب و محتوی در قوام غناء ۴۵۵
- سؤال هفتم: فرق بين نظم و نثر ۴۵۶
- سؤال هشتم: فرق بين زبانها و لهجه ها ۴۵۹
- سؤال نهم: علم خواننده به محتوا ۴۶۰
- سؤال دهم: دخالت قالب يا محتوا يا هر دو ۴۶۰
- سؤال ۱۱: بی تأثیری صوت یا کلام ۴۶۱
- سؤال ۱۲: تأثیر قصد تفریح در نفی حرمت ۴۶۲
- سؤال ۱۳: منشأ حرمت ۴۶۲
- سؤال ۱۴: مرجع تشخیص غناء حرام ۴۶۵
- سؤال ۱۵: امکان نسبی بودن لهو و اضلال ۴۶۶
- سؤال ۱۶: حد و حدود طرب ۴۶۸
- سؤال ۱۷: فرق بين اقسام طرب ۴۶۹
- سؤال ۱۸: نوحه با آهنگ موزون ۴۷۰
- سؤال ۱۹: ترادف غناء و موسیقی ۴۷۱
- سؤال ۲۰: حکم موسیقی ۴۷۲
- سؤال ۲۱: دلیل فقهی حرمت موسیقی ۴۷۲
- سؤال ۲۲: ملاک حرمت موسیقی ۴۷۳
- سؤال ۲۳: فرق انواع آلات با یکدیگر ۴۷۷
- سؤال ۲۴: خصوصیت حرام داشتن یک ساز ایرانی ۴۷۸
- سؤال ۲۵: فعالیت‌های مربوط به آلات موسیقی ۴۷۹
- سؤال ۲۶: زدن بر تشت و دایره‌ی زنگی ۴۹۱
- سؤال ۲۷: حکم نمایش دادن آلات از تلویزیون ۴۹۲
- سؤال ۲۸: غناء در عروسی ۴۹۳
- سؤال ۲۹: مزد اجرای موسیقی ۴۹۵
- سؤال ۳۰: غناء زن ۴۹۵
- سؤال ۳۱: صدای زن در نوار یا فیلم ۴۹۶
- سؤال ۳۲: اجرای دسته جمعی موسیقی ۴۹۷
- سؤال ۳۳: نوحه و مرثیه خوانی زنان ۴۹۹
- سؤال ۳۴: مصداق ترویج بودن آموزش و یادگیری موسیقی ۴۹۹
- سؤال ۳۵: قصد کارشناسی از موسیقی لهوی ۵۰۰
- سؤال ۳۶: حکم فراگیری موسیقی ۵۰۱
- سؤال ۳۷: دلیل فتوای اخیر امام (قدس سره) ۵۰۱

- سؤال ۳۸: دلیل حلیت صدای مشکوک سؤال ۵۰۲
- سؤال ۳۹: به کارگیری موسیقی در جنگ سؤال ۵۰۲
- سؤال ۴۰: موسیقی غربی سؤال ۵۰۵
- سؤال ۴۱: پخش آهنگ حرام با غرض صحیح سؤال ۵۰۶
- سؤال ۴۲: پخش آهنگ مشکوک سؤال ۵۰۶
- سؤال ۴۳: تجویز حرام با هدف مقابله با حرام سؤال ۵۰۷
- سؤال ۴۴: منظور از ترویج سؤال ۵۰۷
- سؤال ۴۵: پخش موسیقی در روز عزا سؤال ۵۰۸
- سؤال ۴۶: موسیقی اقلیتهای مذهبی سؤال ۵۰۹
- سؤال ۴۷: ذکر و سماع سؤال ۵۰۹
- سؤال ۴۸: آهنگ هایی پخش شده از رادیوهای بیگانه سؤال ۵۱۰
- رقص سؤال ۵۱۱
- بررسی مفهوم و ماهیت رقص سؤال ۵۱۱
- کلمات لغویین سؤال ۵۱۱
- اعتبار قید لعب سؤال ۵۱۱
- حکم رقص در کتب قدما سؤال ۵۱۲
- رقص در کتب فقهای بعد از علامه (قدس سره) سؤال ۵۱۳
- وضوح حرمت رقص در بین متشرعه سؤال ۵۱۳
- استدلال علامه (قدس سره) به آیه ی «ما کان صلاتهم ...» در رساله ی سعدیه سؤال ۵۱۳
- استدلال علامه (رحمه الله) در کتاب «أجوبة المسائل المهمائیة» سؤال ۵۱۴
- استدلال به معتبره ی سکونی سؤال ۵۱۶
- قرائن عدم اطلاق سؤال ۵۲۳
- قرینه ی اول: وضوح حرمت رقص سؤال ۵۲۳
- قرینه ی دوّم: فهم فقها سؤال ۵۲۳
- قرینه ی سوّم: ملاک بودن لهو و باطل برای حرمت رقص در کلام فقها سؤال ۵۲۴
- هلهله در کلام صاحب جواهر سؤال ۵۲۵
- حاصل بحث: ملاک بودن لهو سؤال ۵۲۵